

ТУПМАЛЛИ

Ҷён йёрпе
Кенттипе шанкӑрч
Ҷиес тесен сырлине
Тӑрна, юлсам шурлахра
Кушак мёншён пит савать
Аммасен сёршывёнче
Утарти каласу
Кентти – космонавт
Уйӑх чулӑ

Ҷён йёрпе

Лӑпӑс-лӑпӑс шур юр сурӑ
Ак Ҷапла!
Анчӑк сикрӑ те йӑр турӑ
Ак Ҷапла!
Вӑл мана тухма чӑнет
Ак Ҷапла.
Мён сӑнксе ларатӑн? –тет
Ак Ҷапла.
Тухрӑм эпӑ йӑлтӑрпе
Ак Ҷапла.
Ыткӑнатӑп кив йӑрпе
Ак Ҷапла.
Ма ун тӑрӑх каймалла
Ак Ҷапла?
Манӑн хамӑн хывмалла
Ак Ҷапла!
Эп пӑхатӑп саврӑнса
Ак Ҷапла,
Юлать сён йӑр тӑсӑлса
Ак Ҷапла.
Умӑмра ман вар хӑрри –
Ак Ҷапла.
Ну, Япшар, сикетпӑр-и
Ак Ҷапла?
Тапрӑм ятӑм туяпа
Ак Ҷапла.
Ўкрӑм – пултӑм шур упа
Ак Ҷапла!
Туртать анчӑк аркӑма
Ак Ҷапла.
Тӑрӑп, тетӑп, эп хамах
Ак Ҷапла...
Тухӑр, тухӑр ярӑнма
Ак Ҷапла!
Эх, аван сён йӑр хывма
Ак Ҷапла!

Кентти – космонавт

– Атя, Кентти, урама

Космонавтла выляма.
Шутламастӑн-им вѣсме,
Ҷӑлтӑрсем патне Ҷитме?
Тимѣрҫ лаҫҫи патѣнче
Пѣчѣк ҫырма хѣрринче
Космодром тума аван.
Атя, Кентти, хыпалан!..
Пантак Петти, Лум Ваҫли
(Кунта Петя чи асли)
Илчѣҫ кайрѣҫ юлташне
Выляма ҫыр хѣррине.
Упне ыртать кив ҫуна
Тупан ҫине лар кӑна –
Йӑр-йӑр шӑван, ярӑнан,
Ҷырманах вѣссе анан.
– Кентти, пул эс космонавт,
Цлемѣ пирѣн тупӑнать...
Апӑр-тапӑр лаҫ тавра!
Кунта мѣн-мѣн ҫук вара?
Ак ыртать темле куршак,
Тӑхӑн – шлем вӑл, апӑрша!
Космонавт шлем тӑхӑнать,
Нӑйкӑшма та тытӑнать:
– Шлемѣ тӑвӑр та хӑйсен,
Сывлама та ҫук, хѣсет!
Эппин, шлем улӑштарас,
Ку шлемне хывса хурас!
Кентти туртрѣ – шлем тухмас
Петя туртрѣ – хывӑнмасть.
Ӣнтѣ мѣскер тумалла? –
Шлема епле хывмалла?
Эй! – тет тимѣрҫ Лум Ваҫл!
Тимѣрҫ лаҫҫи мѣн валли?...
упрѣ кайрѣ те киле,
Килчѣ лаҫ уҫҫипеле.
Уҫрѣҫ, кѣчѣҫ.
Кентти, кур,
Сунтал ҫине пуҫна хур.
Ҷапсан мӑлатукпала,
Куршак йӑлтах ванмалла.
Тӑчѣ ҫеҫ Ваҫли ҫапма:
Кентти, аннӑ! Ак амак!
Хыт тапать чѣри лешсен,
Пӑхрѣҫ ҫуна айѣнчен:
Кентти пырать ҫиҫтерсе,
Тарса хӑтӑлӑп тесе. –
Кентти, сикен ҫырмана!
Кентти, пѣтерен пуҫна! –
Чупать амӑш, кӑшкӑрать
Кентти сикес самантра
Петя ѣлкѣрчѣ аран
Тытса чарма аркӑран.
Йывӑр пулчѣ-ҫке шлема
Кентти пуҫѣнчен хывма.

Амәшә ятла-ятлах
Кайрә ун җырманалла.
Лаҗ хыҗәнчи җырманна
Печә шлема космонавт.
Ёнси җинчи суранне
Кәтартатъ вәл ик тусне.
Иккен космонавт пулма,
Чән та, атьсем, җәмәл мар.

Уйәх чулө

1

Хөвел кәчә кантәкран:
– Эй, Кентти, хәҗан тәран? –
Кентти кәшт куҗне уҗать,
Унтан яшт! сиксе тәратъ,
Тем шыратъ, әшталанатъ.
– Мән-ха кирләччә сана? –
Терә амәш бивәлне.
– Әсә Уйәхән чулне
Әнсәртран курмарән-и,
Аякка хумарән-и?
Ай-уй, Кентти, мәнле чул?
– Илтәм Уйәх җинче чух!..
– Чим, Кентти, әнланмалла,
Төпә-йөрөпә кала.

2

– Антәм эп Уйәх җине,
Хәмәсем пушатрәм.
Маннә эп пәтисене, –
Пүрт тума пулмарә.
Күрше кайса илме җук,
Унта саншән ял-им?
Завода та чупма җук, –
Унта Шупашкар-им?
Ёнтә мәскер тумалла?
Ёнсене хыҗатәп.
Каялла җул тытмалла –
Кабина ларатәп.
Чим, теп, ман Уйәх җинче
Тем манса юлмасть-и?
Ракета хускатиччен
Ас илсе пулмасть-и?
Ғат! җапатәп җамкана,
Пантак Петәр евәр. –
Ёненеймәҗ, теп, мана
Чул илсе килмесәр.
Вара җәнәрен тухса
Тусана сиретәп.
Пысәк хысакран катса
Уйәх чуль илетәп.
Кәрсе лартәм ырнаҗса,
Пәр-ик кнопка пусрәм.
Кайрәм әпә хускалса –

Каялла эп тухрәм.
Эх, җав этем тенине
Манмалла ма тунә?
Укәнетәп эп тинех:
Хам васкавлә тухнә.
Пәта ещәкә манран
Җенәкрех юлсаччә.
Мәлатук унтахчә ман? –
Ещәкрех ыртатчә...
Пырап җапла җиҗтерсе:
Юлчә йәлтәр-йәлтәр
Хәм сапса та иләртсе
Йышла җутә җәлтәр.
Җывхаратәп ял җине –
Хәрчә кайрә пүләм.
– Ай, капла ман, ахәртне,
Хыпасси те пулө.
Парашюта тәхәнсан,
Вәр-вар җәкленетәп.
Эп юрать манса кайман –
Уйәх чуль чикетәп.
Аләка часрах уҗса,
Җәрелле сикетәп.
Җапла кайрәм уйрәлса:
– Сывә пул, ракетә!

3

Ырләха мар, хурләха
Укрәм әпә шурләха.
Парашют хуплать мана
Вәҗернетәп аранах.
Путрәм чәркуҗси таран,
Хам хәратәп шурләхран.
Питә шел парашюта –
Хәварас-им-ха кунтах?
Илесех пуль хуть чәнне,
Кайә тәркәч кантрине.
Кармашатәп чән патне,
Касса илтәм пәр пайне
Әпә җивчә җәҗәпе,
Варалантәм пәтәмпех.
Хыпалатәп кәсьене –
Хайхи Уйәхан чульне
Укерес мар кәларса,
Хәварас мар җухатса.
Тем пысакәш пәр шапа
Тухрә ман умашәпах.
Симәс тумә җуталать,
Икә куҗне ылятать.
Җын чәлхипе калаҗать,
Вәл мана җапла вәрҗать:
«Ука-ука-ука-ка!
Мәнле ашса тухән-ха?»
Кунта җитнәскер – тухап!»

«Эпё сана путарап!» –
«Амма, шапа, путаран?
Эп сана вёт хур туман?» –
«Пулла аннӓччӓ пулас.
Пачах туртмарӓ пулас.
Вара эс тарӓхнипе
Утрӓн кӓлӓ хӓррипе.
Ҷапрӓн мана хулапа,
Халь ответ тыт Ҷавӓнпа:
Е сан шывра путмалла,
Е Уйӓх чуль памалла.» –
«Уйӓх чульпе мӓн тӓван?» –
«Аркатап умри тӓва.
Вӓл – асамла япала, –
Сӓмах ҶеҶ каламалла.
Шурлаха татса ярса,
Кӓнтӓра каяп юкса.
Кунта сивӓ-Ҷке хӓлле,
Хӓлле шӓнсах вилмелле...
Эп – хӓватла Шапатап,
Шурлах пуҶӓ, Шуртыган!
Лекрӓн тыткӓна паян,
Памасан чулна – путан!»
Ёнтӓ мӓскер тумалла?
Пӓхрӓм йӓри-тавралла.
Пин шапа та пуль вара
Тапса тухрӓҶ ман тавра.
Уйӓх чулӓ пур Ҷинче
Ма хӓрам-ха вӓсенчен?
«Вах, – тетӓп, – вах!
Уйӓх чуль, Ҷӓлах!
Пар вайна
Эс манна –
Шапатап
Кайтӓрччӓ вайран.
Шуртыган
Ўктӓрччӓ халран!
Чулам, сан хӓватупа
Путтӓр шыва пин шапа...
КӓҶ пӓхатӓп куҶ уҶса:
Пӓр шапа Ҷук – тап -гаса!.
Аша-аша эп аран
Тухрӓм Ҷӓрӓк шурлахран.
Хӓвӓртрах Ҷитермелле
Уйӓх чульне ман киле.
Чупрӓм эп мӓн пур вайран,
Такӓнтӓм тункатаран.
Эп вӓрантӓм Ҷак тӓлте,
Хам выртатӓп-мӓн килте.
Тупаймаст эп чула,
Ҷухатрӓмах пулмалла.